

פרשת אחרי מות

כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו (טז, ל)

מתני' [יומא פ"ה ע"ב] מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה. ואמרינן בגמ' עם התשובה אין בפני עצמן לא, נימא דלא כרבי, דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפיר ברית בשר שאם עשה תשובה יום הכיפורים מכפר ואם לא עשה תשובה אין יום הכיפורים מכפר, אפילו תימא רבי תשובה בעיא יום הכיפורים יום הכיפורים לא בעיא תשובה.

והנה יש להקשות מהא דאמרינן במסכת ראש השנה בינונים תלויים ועומדים עשה תשובה נכתב לחיים לא עשה תשובה נחתם למות, והרי לרבי יום הכיפורים מכפר בלא תשובה, ודוחק לומר דאירי על עבירות שבין אדם לחבירו שאין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו או כמבואר בגמ' בפורק עול ומפיר ברית.

ונראה לתרץ דידוע הקושיא בדברי הרמב"ם שכתב דבינונים תלויים ועומדים עשה תשובה נכתב לחיים, ואמאי רק אם עשה תשובה, והרי גם בלא עשה תשובה אם הוסיף מצוה אחת איכא עלה רוב מצות ויהא נכתב לחיים, וכבר נאמרו בזה כמה אופנים ליישב.

ומשמיה דהגאון ר' אהרון קוטלר זצ"ל מטו לתרץ, דבאמת הרי בראש השנה דן הקב"ה כל אדם ואדם על אותה שנה שחלפה, וא"כ גם אם יוסיף בעשרת ימי תשובה עוד מצוה לא הועיל כלום, כיון שמצוה זו מתייחסת לשנה החדשה, וע"כ דמה דתלויים ועומדים הוא רק לענין התשובה, ותשובה מועלת כיון דכוח התשובה עוקר למפרע גוף העבירה, ובתשובה מאהבה מצינו ביותר דנעשו להם כזכויות.

ולהאמור מיושב שפיר דחלוק מעשה תשובה שמכפר לבין רבי שיום הכיפורים מכפר, דבשלמא תשובה עוקר הדבר למפרע, משא"כ יום הכיפורים רק הוי כפרה בעלמא, וכיון שהדין הוא על השנה הקודמת הרי בזה לא יועיל מה שאיכא לו עתה בשנה החדשה כפרה, דהא בעי לעקירה לדינו שתלוי ועומד משנה קודמת.

מקור: רבי חיים שלמה ליבוביץ שליט"א